

Průběžná zpráva o předsudečném násilí

1. 7.–30. 9. 2023

In IUSTITIA, o.p.s.

Shrnutí

Základní charakteristiky předsudečných incidentů

In IUSTITIA zjistila ve třetím kvartálu roku 2023 **37 předsudečných incidentů**, které se staly na území Česka. Ve srovnání s předchozím kvartálem se jedná o pokles o 3 incidenty. V minulém čtvrtletí byl patrný nárůst incidentů namířených proti lidem z důvodu sexuální orientace a genderové identity. Počet takto motivovaných incidentů zůstává vysoký i v současném období.

Celkově se terčem předsudečného násilí stávali lidé především z důvodu **sexuální orientace a genderové identity a národnosti a etnicity**.

Mezi ohroženými skupinami se objevují zejména **lidé s jinou než heterosexuální orientací a cisgenderovou identitou a ukrajinskou národností**.

Předsudečné násilí bylo zaznamenáno především na internetu. K útokům docházelo převážně v Ústeckém kraji v souvislosti s pořádáním akce Most Pride.

Právní vývoj

Výbory Poslanecké sněmovny a Senátu projednávaly Úmluvu Rady Evropy o potírání násilí o prevenci o potírání násilí na ženách.

Vláda dne 26. 7. 2023 přijala neutrální stanovisko k novele zákona o registrovaném partnerství.

Vstoupilo v účinnost Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1543 ze dne 12. července 2023 o evropském vydávacím příkazu a evropském uchovávacím příkazu pro elektronické důkazy v trestním řízení a pro výkon trestu odnětí svobody po skončení trestního řízení.

Ústavní soud posuzoval stížnost několika poškozených dětí, které se staly obětí verbálního a fyzického útoku pro svou romskou národnost. Podle jeho nálezu se krajský soud dopustil sekundární viktimizace, když odkázal projednávání do civilního řízení.

Ústavní soud označil za neústavní rozhodnutí okresního soudu, který vydal příkaz k zatčení v případě ženy, která se podle policie údajně vyhýbala soudnímu líčení.

Uvedeným rozsudkem Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost transgender muže, který požádal o úřední změnu pohlaví z ženského na mužské, aniž by podstoupil chirurgický zákrok spojený se znemožněním reprodukční funkce a přeměnou pohlavních orgánů

Společenské ovzduší

Někteří představitelé vládních stran zvyšovali napětí mezi Romy a Ukrajinci osočováním Romů ze zneužívání sociálních dávek. Reagovali tím na množící se obvinění ukrajinských uprchlíků z páchání kriminality.

Někteří zastupitelé se předsudečně vyjadřovali o lidech vietnamské národnosti a uprchlících z Ukrajiny.

Rozhodnutí dopravního podniku o změně obsluhy ústeckého sídliště Mojžíř bylo kritizováno jako diskriminační.

V Jablonci nad Nisou probíhaly na ubytovnách stigmatizující kontroly pod záminkou dohledu nad dodržováním zákona o pobytu cizinců.

Nejvyšší soud rozhodl o tom, že se Týdeník Reflex nemusí omluvit předsedovi SPD Tomiu Okamurovi za to, že ho nazýval Pitomiem.

Mezi lidmi se šířily hoaxy o příchozích z Ukrajiny.

Obsah

ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY PŘEDSUDEČNÝCH INCIDENTŮ	4
POHNUTKA PACHATELŮ	4
FORMA ÚTOKU A ZPŮSOBENÉ ŠKODY	5
LOKALITA A KRAJ INCIDENTŮ	6
VÝZNAMNÉ ZAZNAMENANÉ PŘÍPADY	7
„VYMRDANINA POSTŘÍLET VŠECHNY.“	7
„LAHVÍ PROTI ROMSKÝM A UKRAJINSKÝM DĚTEM“	7
„CO TO MÁŠ ZA BOTY?“	7
PRÁVNÍ VÝVOJ	9
LEGISLATIVA	9
JUDIKATURA	9
SPOLEČENSKÉ OVZDUŠÍ	14
POLITICKÁ REPREZENTACE	14
ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA	14
KRAJNÍ PRAVICE	15
MÉDIA A SOCIÁLNÍ SÍŤ	16
VEŘEJNOST	17
POZNÁMKY K METODOLOGICKÝM CHARAKTERISTIKÁM TÉTO ZPRÁVY	20

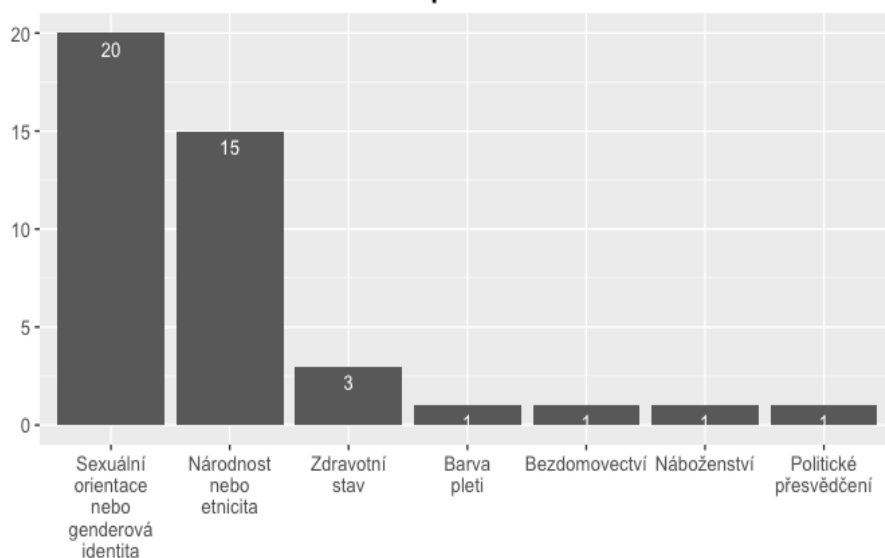

Základní charakteristiky předsudečných incidentů

Pohnutka pachatelů

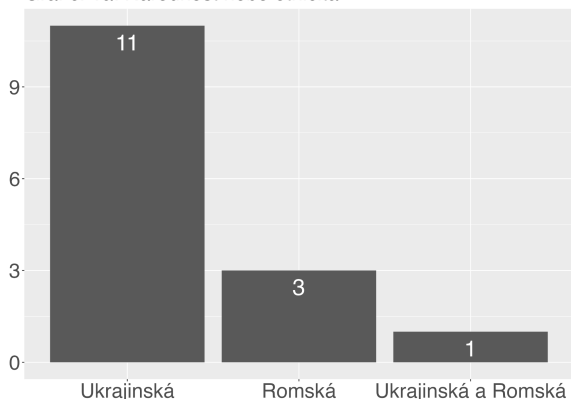
Nejvíce incidentů bylo spácháno pro sexuální orientaci a genderovou identitu (20 případů). Patnáct případů bylo motivováno předsudky o národnosti či etnicitě. Tři byly zaznamenány v kategorii „zdravotní stav“. Po jednom incidentu bylo zjištěno v kategoriích „barva pleti“, „bezdomovectví“, „náboženství“ (konkrétně judaismus) a „politické přesvědčení“.

Graf č. 1: Struktura pohnutek incidentů

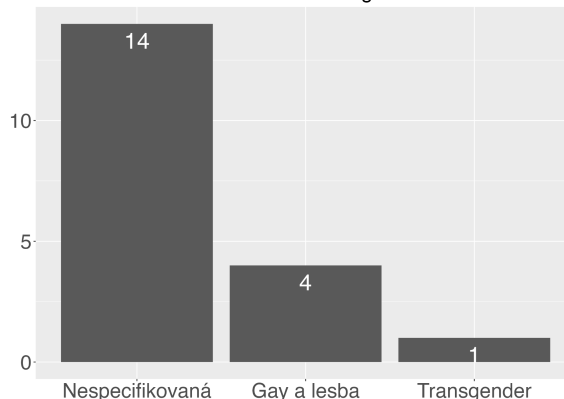

Co se týče národnosti a etnicity, v 11 případech se jednalo o ukrajinskou národnost a ve třech o romskou. V jednom případě se objevila zároveň ukrajinská a romská. Pohnutku sexuální orientace a genderové identity můžeme ve 4 případech specifikovat jako útoky proti gayům a lesbám, v jednom případě jako útok proti transgender lidem a ve 14 případech byl útok veden obecně vůči LGBT+ lidem.

Graf č. 1a: Národnost nebo etnicita

Graf č. 1b: Sexuální orientace nebo genderová identita

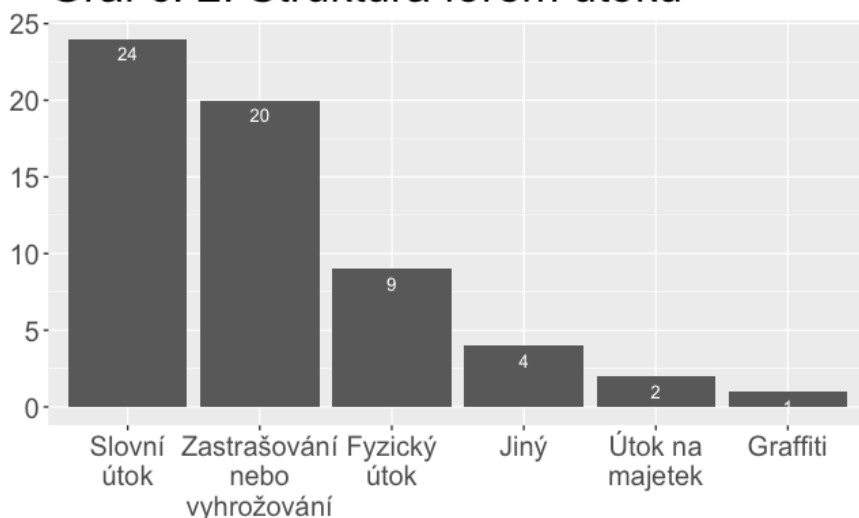

Forma útoku a způsobené škody

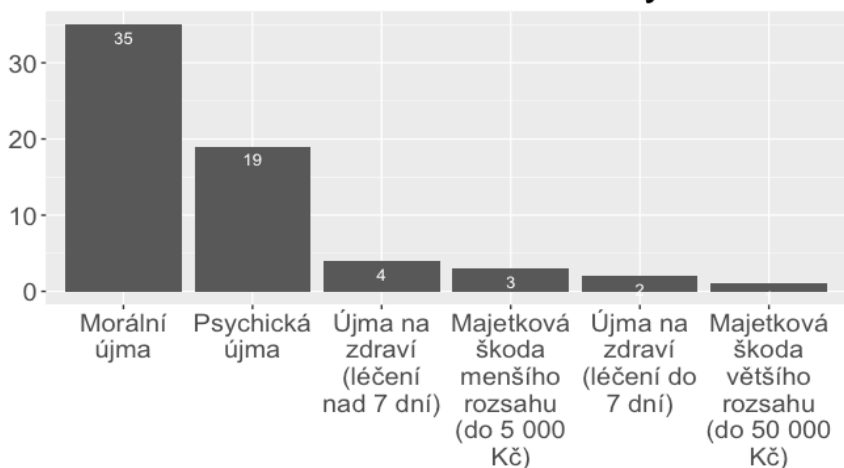
Nejčastější formou byl ve sledovaném období slovní útok (24 případů). Na druhém místě se umístilo zastrašování nebo vyhrožování (20 případů). Dále jsme zaznamenali 9 případů fyzického násilí, 2 případy útoku na majetek, jedno graffiti a 4 jiné útoky (včetně: dvakrát hajlování).

Graf č. 2: Struktura forem útoku

Formám útoku částečně odpovídají způsobené škody. Nejčastěji se objevovala morální újma (35 případů) a psychická újma (19 případů). Újma na zdraví se objevila v 6 případech, častěji šlo o újmu s obvyklou dobou léčení nad 7 dní. Majetková škoda byla zastoupena čtyřikrát, z toho třikrát se jednalo o škodu menšího rozsahu a jednou o škodu většího rozsahu.

Graf č. 3: Struktura forem škody

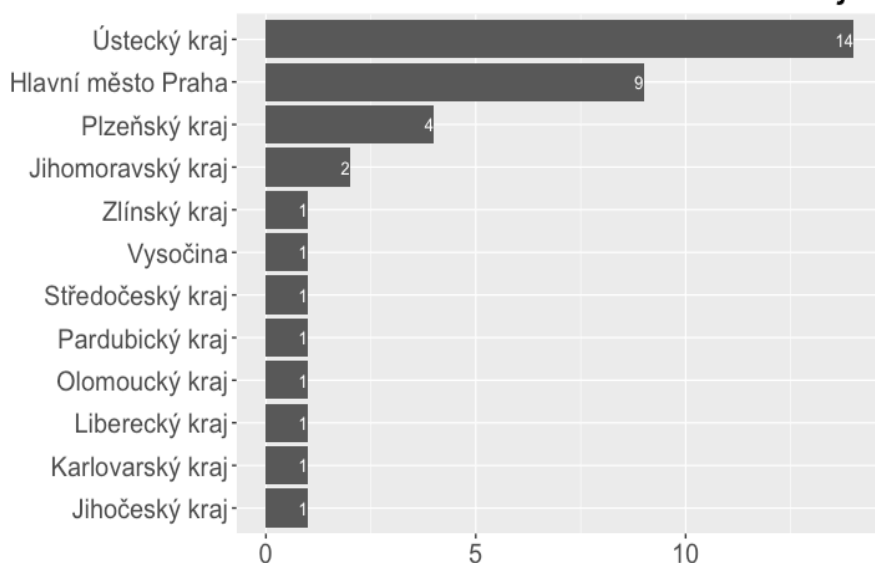

Lokalita a kraj incidentů

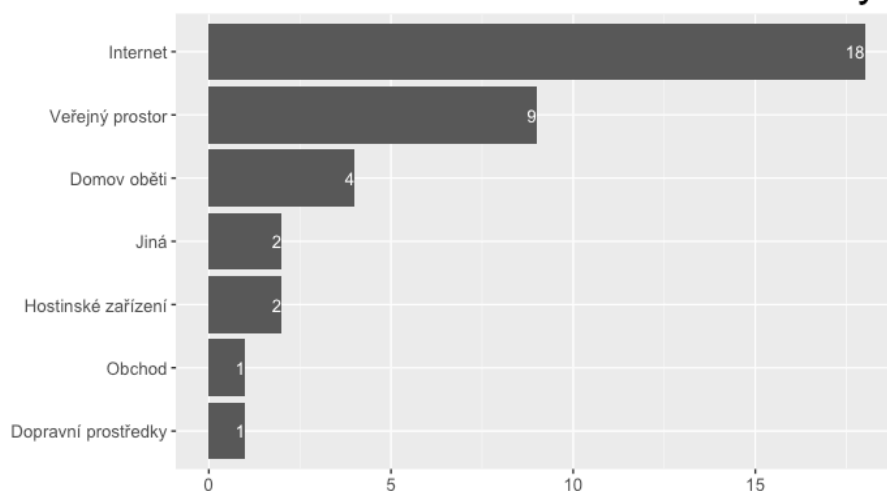
Prostorové rozmístění předsudečných incidentů je nerovnoměrné. Na úrovni krajů bylo nejvíce útoků spácháno v Ústeckém kraji (14 incidentů). V Praze jsme zaznamenali 9 incidentů, v Plzeňském kraji 4 a v Jihomoravském kraji 2. Po jednom incidentu bylo zaznamenáno v celé řadě krajů (viz Graf 4).

Graf č. 4: Počet incidentů dle kraje

Při pohledu na bližší charakteristiky prostředí, kde se incidenty staly, rovněž existuje rozmanitost. Nejvíce útoků se stalo na internetu (18 incidentů). Následuje veřejný prostor (9 incidentů) a domov oběti (4 incidenty). Dva útoky se objevily v hostinském zařízení a na jiném místě. Jeden útok se objevil v obchodě a dopravních prostředcích.

Graf č. 5: Počet incidentů dle lokality

Významné zaznamenané případy

„Vymrdanina postřílet všechny.“

Pod pozvánkou severočeského spolku na další ročník akce na podporu LGBT+ lidí se objevil příspěvek vyhrožující účastníkům a pořadatelům akce ve znění: „Vymrdanina postřílet všechny.“ V organizátorech akce, kteří jsou zároveň členy spolku, vyvolal tento příspěvek obavy z toho, že dojde k narušení shromáždění, a vnímají ho jako výhrůžku všem LGBT+ osobám. Ve věci bylo podáno trestní oznámení. Policie incident prověřuje pro podezření ze spáchání trestného činu.

„Lahví proti romským a ukrajinským dětem“

Dvě ženy, sedící na lavičkách před ubytovnou, byly napadeny pro svou národnost. Jedna byla Ukrajinka s dvouměsíčním synem, druhá Romka se třemi dětmi ve věku do čtyř let. Spolu s nimi tam bylo ještě několik dalších osob. Z okna ubytovny v asi čtvrtém patře na ně začal pokřikovat muž, ať se ztiší a vypadnou, nebo to špatně dopadne. Podle napadených je dále urážel: „Jste ukrajinský kurvy a černý huby!“ a vyhrožoval jim: „Tu černou svini zabiju, hodím na vás bombu! Stejně jednou vás černý huby pozabím, Ukrajince taky. Nejste lidi, vůbec byste na světě neměli být!“ Poté hodil z okna půllitrovou skleněnou láhev od vodky, která se roztříštila o sloup, vedle kterého zrovna chlapec stál. Následně hodil ještě jednu láhev, tentokrát pivní. Ta opět mířila na čtyřletého chlapce, který v té chvíli stál mezi dvěma kočárky. O jeden z těchto kočárků se lahev roztříštila a zasypala jej střepy. Nikomu nebylo ublíženo na fyzickém zdraví, avšak jeden z chlapců následně, patrně v šoku z hozené láhve, dostal epileptický záchvat. Přivolaná policie pachatele na místě zadržela. Útočník je obviněn ze spáchání zločinu Těžké ublížení na zdraví podle ustanovení § 145 odst. 1, 2 písm. f) spáchaného ve stadiu pokusu, dále ze spáchání přečinů Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 352 odst. 2, Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 odst. 1 písm. b) a Výtržnictví podle ustanovení § 358 odst. 1 TrZ.

„Co to máš za boty?“

Pár byl napaden před v barem v centru města pro sexuální orientaci. Muži se bavili v baru s přáteli. Při odchodu se střetli se dvěma jinými muži. Jeden z nich začal křičet: „Co to máš za boty, ty buzerante?“ Následně se útočníci na poškozené vrhli, bili je pěstmi do hlavy a kopali je. Kamarádka napadených zavolala policii a záchranku. Útočníci v tu chvíli z místa odešli. Jeden z

napadených měl čtyřikrát zlomený nos a zlomenou spodní očníci. Druhý utrpěl prasklinu v bubínku a poškození zubu. Ani jeden z nich si nepamatuje podrobnosti. Z dostupných informací je zřejmé, že byli napadeni pro svou sexuální orientaci, symbolizovanou botami zlaté barvy jednoho z napadených. Oba napadení museli vyhledat zdravotní ošetření a také psychologickou pomoc. Policie útok vyšetřuje jako Výtržnictví dle § 358 odst. 1 TrZ a Ublížení na zdraví dle § 146 odst. 1 TrZ. Pachatele zatím neztotožnila.

Právní vývoj

Legislativa

Ve třetím kvartálu roku 2023 byla v Parlamentu projednávána Úmluva Rady Evropy o potírání násilí o prevenci o potírání násilí na ženách (tzv. Istanbulská úmluva), jejímž cílem je mimo jiné zlepšení ochrany obětí genderově podmíněného násilí. Úmluva byla předložena na konci června 2023 Senátu i Poslanecké sněmovně a následně rozeslána jednotlivým výborům. Během července a srpna zaujaly jednotlivé výbory Senátu k návrhu převážně neutrální stanoviska (tj. nepřijaly k věci žádné usnesení), pouze Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice přijal stanovisko kladné. V Poslanecké sněmovně je návrh přikázán pouze Zahraničnímu výboru, který dosud ve věci nejednal.

Vláda 26. července 2023 přijala neutrální stanovisko k novele zákona o registrovaném partnerství s tím, že v obecné rovině považuje posilování práv LGBT+ osob za krok správným směrem. Uvedený návrh však označila za nedostatečný, neboť neřeší rodičovská práva stejnopohlavních párů ani nesrovnává práva stejnopohlavních párů s manželstvím na úrovni jiných zákonů (např. daňových). 2. srpna 2023 doporučila předsedkyně Poslanecké sněmovny tento poslanecký návrh zákona k projednání a přikázala jej Ústavně-právnímu výboru.

V rámci evropské legislativy lze poukázat na nově účinné nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1543 ze dne 12. července 2023 o evropském vydávacím příkazu a evropském uchovávacím příkazu pro elektronické důkazy v trestním řízení a pro výkon trestu odnětí svobody po skončení trestního řízení. Toto nařízení zavazuje poskytovatele služeb elektronických komunikací (tj. například provozovatele sociálních sítí), kteří mají sídlo či pobočku na území členských států EU, ke spolupráci s orgány činnými v trestním řízení všech členských států při poskytování elektronických důkazních prostředků. Těmi mohou být např. zálohy výhrůžných příspěvků či komentářů.

Judikatura

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 297/22

Ústavní soud posuzoval stížnost několika dětí, které se staly obětí verbálního a fyzického útoku motivovaného předsudky vůči jejich romské identitě. Děti v adhezním řízení požadovaly náhradu nemajetkové újmy v různé výši v závislosti na závažnosti útoku vůči každému z nich.

Okresní soud dětem nejprve přiznal jen takřka paušalizovanou náhradu nemajetkové újmy ve výši 3 000 Kč každému z poškozených. Odvolací soud je pak s jejich nároky zcela odkázal na civilní řízení s tím, že by bylo třeba provádět další rozsáhlé dokazování.

Ústavní soud v takovém rozhodnutí obecných soudů shledal zásah do práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, na zachování lidské důstojnosti a osobní cti a na spravedlivý proces. Konkrétně poukázal na to, že stěžovatelé jsou zvláště zranitelnými oběťmi. Jednak se staly oběťmi rasistického trestného činu, jednak jde o děti. Obě skutečnosti vyžadují poskytnutí zvláštní ochrany. Krajský soud je přesto vystavil sekundární viktimizaci, neboť v civilním řízení, do kterého byly odkázány, by nemohly mít tytéž záruky ochrany, jaké jim nabízí řízení ve věcech trestních. Současně Ústavní soud uvedl, že pokud krajský soud shledal výpovědi dětí dostatečnými pro rozhodnutí o vině, jsou tyto výpovědi rovněž dostatečně věrohodné k tomu, aby na jejich základě mohl krajský soud rozhodnout o jejich nároku na náhradu nemajetkové újmy. Podle Ústavního soudu je nepřípustné, aby obecné soudy „využily“ výpovědi poškozeného jako zásadního podkladu pro rozhodnutí o vině, avšak zároveň nepřiznaly poškozenému alespoň v určitém rozsahu nárok na náhradu újmy, kterou lze dovozovat z té samé výpovědi.

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 759/23

Ústavní soud se zastal stěžovatelky, do jejíchž ústavně zaručených práv zasáhl soud. Stěžovatelka byla prověřována pro podezření z přečinu obecného ohrožení. Policejní orgán však věc odložil pro duševní onemocnění stěžovatelky, které jí znemožňovalo chápat smysl trestního řízení. Následně státní zástupce podal návrh na uložení ochranného léčení stěžovatelce a soud k projednání této věci nařídil veřejné zasedání. Stěžovatelka v té době pobývala v zahraničí a předvolání k veřejnému zasedání jí nebylo doručeno. Ačkoli policie od stěžovatelky telefonicky zjistila místo jejího aktuálního pobytu i to, kdy se bude vracet do ČR, soud přesto vydal příkaz k zatčení za účelem doručení předvolání.

Ústavní soud shledal, že tento příkaz k zatčení byl vydán v rozporu s čl. 8 odst. 1, 2 a 4 Listiny, a došlo tedy k zásahu do stěžovatelčina práva na osobní svobodu. Podle Ústavního soudu tento příkaz postrádal oporu nejen na úrovni ústavní, ale i zákonné. Vůči stěžovatelce nebylo zahájeno trestní stíhání, odůvodnění příkazu pak bylo odůvodněno pouze údajným neznámým pobytem

(a z toho plynoucí ztíženou možností doručit předvolání k jednání soudu). Pochybení okresního soudu je o to závažnější, bylo-li účelem vyhotovení a realizace příkazu toliko potřeba doručit předvolání k veřejnému zasedání osobě, která není pro své zdravotní omezení schopna chápat význam trestního řízení.

Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1222/22

Ústavní soud v tomto nálezu již podruhé rozhodoval o zásahu do práv poškozené nezletilé, která se již od dětství neztotožňuje se svým mužským pohlavím a identifikuje se jako dívka. Stěžovatelka byla v roce 2018 hospitalizována na chlapeckém oddělení dětské psychiatrie, kde se stala opakovaně obětí znásilnění ze strany přinejmenším jednoho pachatele hospitalizovaného na stejném oddělení. O tomto trestném činu následně rozhodovaly obecné soudy, které současně rozhodovaly o nároku na náhradu nemajetkové újmy stěžovatelky. Nejprve jí z požadovaných 500 000 Kč přiznaly 75 000 Kč, načež stěžovatelka již jednou uspěla u Ústavního soudu, který shledal, že se jedná o nepřiměřeně nízkou částku. V navazujícím řízení před vrchním soudem bylo stěžovatelce přiznáno dalších 75 000 Kč, se zbytkem však opět byla odkázána do civilního řízení. Věc se tak znovu dostala před Ústavní soud, který opětovně shledal zásah do práva stěžovatelky na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ve spojení s právem na soudní ochranu.

Ústavní soud se v nálezu vyjadřoval mj. k povaze „duševních útrap“ dle § 2 956 občanského zákoníku. Tyto dle něj představují spíše netrvalou psychickou újmu způsobenou samotným invazivním aktem trestného činu. Dále je nutné je odlišovat od „posttraumatické stresové poruchy“ jako diagnózy (§ 2 958 občanského zákoníku), která mívá pro poškozeného trvalejší zdravotní následky. Zatímco k prokázání posttraumatické stresové poruchy by mohlo být zapotřebí lékařského posudku, prožití duševních útrap není třeba takto dokazovat. Jedná se přitom o dva samostatné nároky. V uvedeném případě vrchní soud závěr o absenci duševních útrap dostatečně nevysvětlil, ačkoli vyplývá z charakteru prokazaného skutku.

Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 82/23

Ústavní soud se věnoval stížnosti stěžovatele, který zahájil pracovněprávní spor, přičemž v průběhu řízení zahrnoval soud velkým množstvím podání, i přes výzvy soudu zasahoval do

výpovědí účastníků a opakovaně se omlouval z jednání. Soud prvního stupně proto nechal vypracovat postupně dva znalecké posudky na psychiatrický stav stěžovatele, kdy ve druhém posudku znalec diagnostikoval stěžovateli paranoidní vývoj osobnosti s tím, že stěžovatel již není schopen se sám ve sporu hájit. Soud prvního stupně v návaznosti na to jmenoval stěžovateli procesní opatrovnici. Stěžovatel se však domníval, že mu tím byla fakticky odebrána možnost obhájit v řízení svá práva, a tak se po bezvýsledném vyčerpání opravných prostředků obrátil na Ústavní soud.

Ústavní soud skutečně ve věci shledal zásah do stěžovatelova práva na přístup k soudu dle čl. 38 odst. 2 Listiny. Uvedl k tomu, že oprávnění obecného soudu ustanovit účastníkovi procesního opatrovníka pro řízení před soudem z důvodu jeho údajné duševní poruchy není vázáno na předchozí omezení hmotněprávní svéprávnosti tohoto účastníka. Za nepřiměřenou z hlediska ochrany základních procesních práv účastníků řízení lze pak obvykle označit situaci, ve které obecný soud takto postupuje proti výslovné vůli účastníka, který jinak svá práva v řízení hájí (být tak činí specifickým způsobem), aniž by se soud jakkoli zabýval hmotněprávní svéprávností dotčeného účastníka. To se stalo právě v tomto případě.

Nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 39/22

V uvedeném nálezu Ústavní soud vyjádřil právní názor, že ustanovení § 2 966 odst. 1 občanského zákoníku o náhradě nákladů na výživu, kterou hradí při usmrcení škůdce peněžitým důchodem pozůstalým, lze aplikovat také na případy, kdy osoba poskytující výživu následkem jednání škůdce nezemřela, ale dostala se do vegetativního stavu, v němž její skutečný život již nepokračuje a je pečováno toliko o její doposud zachované životní funkce.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 8. 2023, sp. zn. 6 As 207/2022

Uvedeným rozsudkem Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost transgender člověka, který požádal o úřední změnu pohlaví z ženského na mužské, aniž by podstoupil chirurgický zákrok spojený se znemožněním reprodukční funkce a přeměnou pohlavních orgánů, jak vyžaduje zákon. Nejvyšší správní soud odmítl přerušit řízení a vznést Ústavnímu soudu návrh na zrušení § 29 odst. 1 občanského zákoníku s odkazem na to, že Ústavní soud již jednou obdobný návrh zamítl (viz Pl. ÚS 2/20).

Rozsudek ESLP ve věci Semenyaová proti Švýcarsku (no. 10934/21)

Evropský soud pro lidská práva dal za pravdu olympijské vítězce Caster Semenyaové, která si stěžovala na diskriminaci ve spojení se zásahem švýcarských vnitrostátních orgánů do práva na respektování soukromého života, a to v souvislosti s tzv. testosteronovým pravidlem. To v současnosti stanoví, že atletky s tzv. rozdílným sexuálním vývojem (DSD), tzn. s přirozeně vyšší hladinou testosteronu, nesmějí závodit na tratích v délce 400 m až 1 500 m, pokud nepodstoupí hormonální léčbu za účelem snížení hladiny testosteronu. Takovou léčbu stěžovatelka odmítá s tím, že by mohla ohrozit její zdraví a odporuje principu přirozeného vývoje.

Semanyaová se proto poté, co její odvolání zamítl arbitrážní soud CAS i švýcarský federální soud, obrátila na Evropský soud pro lidská práva. Ten došel k závěru, že stěžovatelce nebyly ve Švýcarsku poskytnuty dostatečné institucionální a procesní záruky, které by umožnily efektivní prošetření její stížnosti. Rozsudek ESLP, který byl přijat velmi těsným hlasováním 4:3, nicméně neruší přímo platnost předpisů Světové atletiky jako takových a pouze otevírá stěžovatelce možnost pro další právní projednání věci.

Společenské ovzduší

Politická reprezentace

Představitelé vládní koalice Jiří Čunek a Miroslava Němcová označili Romy jako „pobírače sociálních dávek, kteří nic nedělají“. Vyjádřili se tak v souvislosti s romskými demonstracemi po útocích spojovaných s ukrajinskými útočníky a romskými napadenými. Proti výrokům se ohradily romské organizace i vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny Lucie Fuková.¹

Ministr práce a sociálních věcí Marian Jurečka sdílel na sociální síti Instagram grafiku oznamující konec zneužívání sociálních dávek. Text doprovázela fotografie mladého Roma. Muž byl vyfocen v průběhu pietního shromáždění k uctění památky Roma, který zemřel při potyčce mezi Romy a Ukrajinci na brněnské přehradě.² Proti Jurečkově grafice se ohradila senátorka Adéla Šípková, která také u příležitosti Památného dne romského holokaustu zveřejnila text v romštině.³

Územní samospráva

Radní Hnutí pro Prahu 11 Libor Vrkoč označil během zasedání výboru pro územní rozvoj Prahy 11 Vietnamce za „rákosníky“. Když se proti výrazu jedna z přítomných členek výboru ohradila, Vrkoč dodal, že on „to nazývá správným jménem“.⁴

Brněnská samospráva se chystá vyvracet dezinformace, které se šíří mezi lidmi a vyostřují napětí mezi romskou a ukrajinskou komunitou.⁵ Členem výboru pro národnostní menšiny v Brně dál zůstává Oleg Beznosik. Vedení Brna ho ve funkci nechá i přesto, že v médiích označuje válečné uprchlíky z Ukrajiny za ekonomické migranty, čímž zpochybňuje jejich uprchlický status.⁶

Dopravní podnik města Ústí nad Labem zkrátil od července linku jezdící na sídliště Mojžíř. Místo trolejbusu tam jezdí jen autobus, do nějž cestující mohou nastoupit jen předními dveřmi.

¹ <https://romea.cz/cz/domaci/nemcova-a-cunek-tvrdi-ze-velka-cast-romu-nepracuje-a-bere-jen-socialni-davky-romske-organizace-a-romska-vladni-zmocnenkyne-se-proti-rasistickym-vyrokum-ostre-ohrazuji>

² <https://romea.cz/cz/domaci/ministr-marian-jurecka-si-jako-symbol-zneuzivani-socialnich-davek-vybral-roma-podle-michala-mika-jde-o-sireni-stereotypu-ktere-stigmatizuje-romskou-mensinu>

³ <https://romea.cz/cz/domaci/romove-pracuji-senatorka-adela-sipova-napsala-text-v-romstine-k-pamatnemu-dni-romskeho-holokaustu-a-ohradila-se-proti-ministru-jureckovi>

⁴ <https://denikn.cz/1130334/radni-prahy-11-hanlive-oznaci-vietnamce-byl-to-nejstastny-vyrok-ne-rasismus-haji-se/>

⁵ <https://romea.cz/cz/domaci/brno-resi-konflikt-mezi-romy-a-ukrajinci-chce-vyvracet-dezinformace-a-posilovat-dialog>

⁶ <https://romea.cz/cz/domaci/brno-haji-beznosika-ktery-podnika-na-hrane-zakona-a-pohrda-ukrajinskymi-uprchliky-opozice-zada-jeho-odvolani-z-mensinoveho-vyboru>

Dodržování těchto pravidel kontrolují strážníci a asistenti přepravy. Podle ústeckého zastupitele a předsedy Československé romské unie Karla Kariky jsou opatření výlučně cílící na linku, která jezdí do sociálně vyloučené lokality, diskriminační.⁷

V souvislosti s výše uvedeným případem prohlásil ústecký zastupitel za SPD Jaroslav Hůla následující výrok: „Řeknu vám zkušenost z Paříže. Protože jsem šetřil, tak jsem si objednal levnej hotel, ale ten byl v senegalský čtvrti na konečný metra. Do toho metra nastoupili dva policisti, průvodčí a do příští zastávky zkontrolovali jízdenky. Sem tam nějakou černou držku vyloučili, a tím to bylo hotový.“ Později se zastupitel obhajoval, že měl na mysli pasažéry cestující tzv. na černo.⁸

Koalice romských reprezentantů Libereckého kraje (KRRLK) upozornila na problematické kontroly ubytoven v centru Jablonce nad Nisou, kterých se společně se strážníky a zástupci cizinecké policie účastnili hygienici, veterináři nebo třeba úředníci z OSPOD. Cílem byl dohled nad dodržováním zákona o pobytu cizinců. Podle kritiků jsou kontroly nehumánní a stigmatizující. Místo nich doporučují komplexní pomoc a spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování.⁹

Vsetín získal sedmimilionovou dotaci na romské asistenty prevence kriminality.¹⁰

Pražský magistrát a další pražské radnice vyvěsily romskou vlajku jako připomínku památky tisíců Romů zavražděných v koncentračním táboře Osvětim-Březinka.¹¹

Krajní pravice

Nejvyšší správní soud rozhodl, že rozpuštění prvomájového pochodu Národní a sociální fronty v Brně v roce 2019 bylo nezákonné.¹²

⁷ <https://romea.cz/cz/domaci/trasa-trolejbusu-ktery-jezdi-do-mojzire-bude-zkracena-opatreni-vedou-ke-konfliktum-mezi-majoritou-a-romy-rika-karika>

⁸ <https://denikn.cz/minuta/1212321/>

⁹ <https://romea.cz/cz/domaci/magistrat-jablonce-provedl-kontroly-ubytoven-romska-organizace-je-povazuje-za-nehumanni>

¹⁰ <https://romea.cz/cz/domaci/vsetin-ziskal-dotaci-skoro-7-milionu-korun-na-romske-asistenty-prevence-kriminality>

¹¹ <https://romea.cz/cz/domaci/magistrat-a-nektere-prazske-radnice-vyvesily-romske-vlajky-romske-obeti-holokaustu-si-pripomneli-i-nekteri-politici>

¹² <https://romea.cz/cz/domaci/rozpusteni-neonacistickeho-pochodu-v-brne-bylo-nezakonne-rozhodl-nejvyssi-spravni-soud>

Nejvyšší soud rozhodl o tom, že se Týdeník Reflex nemusí omluvit předsedovi SPD Tomiu Okamurovi za to, že ho nazýval Pitomiem. Politik musí podle soudu projevit vůči médiím vyšší stupeň tolerance.¹³

Média a sociální sítě

Šířily se hoaxy o kriminalitě údajně spáchané Ukrajinci, které registrujeme jako předsudečné incidenty. Začátkem července byla v Děčíně nalezena mrtvá žena. Kolovala zpráva, že ji znásilnil a zavraždil pachatel z Ukrajiny. Policie to vyvrátila, žena podle vyšetřovatelů nezemřela násilně a nebyla ani znásilněna.¹⁴ Na Facebooku se také objevil nepravdivý příspěvek o pobodání jedenáctiletého romského chlapce v Sokolově. Autora začala stíhat policie.¹⁵ Za šíření poplašné zprávy obvinili policisté i muže ze Zábřehu na Šumpersku, který zveřejnil vymyšlenou zprávu o údajném pokusu Ukrajince znásilnit v místní loděnici mladou dívku.¹⁶ Stíhání čelí také autorka příspěvku o přepadené Romce v Přerově¹⁷ nebo autor urážlivých komentářů o Romech, na kterého podal trestní oznámení jeden z diskutérů na Facebooku.¹⁸

Občanský aktivista a řidič kamionu Jaroslav Miko spustil nový pořad Mikodrom, v němž hovoří v kabině svého vozu se zajímavými osobnostmi z řad Romů i ne-Romů.¹⁹

Na webové stránce www.svedectviromu.cz jsou dostupná vyprávění Romů z Česka a Slovenska, kteří přežili holokaust. Vědkyně z Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd ČR chtějí v databázi zveřejnit postupně zhruba 250 autentických příběhů.²⁰

¹³ <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-reflex-se-za-oznaceni-pitomio-omlouvati-nemusi-rozhodl-nejvyssi-soud-237536>

¹⁴ <https://romea.cz/cz/domaci/na-socialnich-sitich-se-siri-lzi-zenu-v-decine-neznasilnili-a-nezabili-ukrajinci-zemrela-bez-cizih-zavineni-v-krvi-mela-4-promile>

¹⁵ <https://romea.cz/cz/domaci/v-sokolove-nezemrel-ani-nebyl-ukrajinci-pobodan-maly-romsky-chlapec-policie-behem-par-hodin-dopadla-autora-prispevku>

¹⁶ <https://romea.cz/cz/domaci/ukrajinec-se-pry-pokusil-znasilnit-divku-v-zabrehu-muz-si-to-vymyslel-policie-ho-obvinila-z-sireni-poplasne-zpravy>

¹⁷ <https://romea.cz/cz/domaci/ukrajinci-z-bileho-tranzitu-v-prerove-neprepadli-romku-autorku-prispevku-policie-podezira-z-sireni-poplasne-zpravy>

¹⁸ <https://romea.cz/cz/domaci/urazlive-prispevky-o-romech-na-socialni-siti-policiste-stihaji-58leteho-muze-z-usti-nad-labem>

¹⁹ https://romea.cz/cz/domaci/jaroslav-miko-rozjizdi-mikodrom-originalni-pokec-cestou-kamionem-prvnimi-hosty-jsou-miroslav-kalousek-a-dana-drabova#google_vignette

²⁰ <https://romea.cz/cz/domaci/valecna-svedectvi-romu-a-sintu-ozivaji-ve-svetove-unikatni-databazi>

Organizace Česko.Digital zjistila, že v Česku zcela chybí data o počtu lidí ohrožených digitálním vyloučením, tedy těch, kteří nemají možnost nebo nejsou schopni využívat dostupné digitální technologie. V rámci projektu Digitální inkluze zapojili výzkumníci z Česko.Digital neziskové organizace poskytující sociální služby a z průzkumu mezi jejich klienty zjistili, že digitální chudobou je ohrožen přibližně jeden milion lidí. Jde především o dospělé lidi, kteří trpí chudobou, nezaměstnaností, problémy s bydlením či diskriminací, dále pak o děti vyrůstající ve ztížených ekonomických podmínkách a osamělé seniory.²¹

Veřejnost

V dubnu proběhlo další čtení jmen obětí holokaustu, zazněla i jména Romů.²²

Ministerstvo práce a sociálních věcí zveřejnilo výroční zprávu, podle které tvoří polovinu dětí v takzvaných kojeneckých ústavech romské děti. Roli hraje i systém péče, předsudečnost a nedostatečná prevence odebrání dětí z rodin v sociální tísní.²³ Zpráva ombudsmana uvádí, že se za tři roky monitoringu nezlepšila situace Romů ve vzdělávání. Z pedagogicko-psychologických poraden si odnáší diagnózu lehkého mentálního postižení asi desetkrát častěji než jejich neromští vrstevníci.²⁴

Pokračovaly demonstrace týkající se romsko-ukrajinských vztahů. V Pardubicích došlo ke konfliktu mezi Romy a Ukrajinci. Jeden z Romů byl zraněn nožem v obličeji.²⁵ Romové v reakci na to svolali protestní shromáždění.²⁶ Zástupci Romů, Ukrajinců, policie, města a vládní zmocněnkyně se sešli, aby zmírnili napětí mezi lidmi.²⁷

²¹

https://blog.cesko.digital/2023/09/V_Cesku_chybi_data_o_digitalne_vyloucenych_osobach.Vyzkum_Cesko_Digital_prinasi_odpovedi

²² <https://romea.cz/cz/domaci/lide-si-dnes-pripomenou-obeti-holokaustu-verejnym-ctenim-jejich-jmen-cist-se-budou-i-romska-jmena>

²³ <https://romea.cz/cz/domaci/romske-deti-tvori-temer-polovinu-osazenstva-kojeneckych-ustavu-duvodem-je-chudoba-diskriminace-v-oblasti-bydleni-a-predsudky>

²⁴ <https://romea.cz/cz/domaci/diskriminace-podle-pravidel-pro-zaky-s-lehkym-mentalnim-postizenim-se-poraduci-vice-romskych-deti-nez-by-odpovidalo-zastoupeni-romu-mezí-vsemi-skolaky-uvadi-ombudsman>

²⁵ <https://romea.cz/cz/domaci/napeti-v-pardubicich-po-konfliktu-mezí-romy-a-trojici-ukrajincu-byl-zranen-nozem-v-obliceji-mlady-rom-policie-zadrzela-podezrele>

²⁶ <https://romea.cz/cz/domaci/protest-v-pardubicich-byl-podle-blazka-svolany-v-rozporu-se-zakonom-pravnicka-uvadi-vse-na-pravou-miru-michal-miko-oznaci-jednani-ministra-za-nekompetentni>

²⁷ <https://romea.cz/cz/domaci/v-pardubicich-se-sesli-zastupci-romu-ukrajincu-policie-mesta-a-vladni-zmocnenkyne-aby-zmirnili-napeti-romove-odsoudili-prubeh-nedelni-demonstrace>

Přes sto Romů se v Přerově sešlo, aby upozornili na případ, kdy podle nich zaútočily dvě ukrajinské děti na romskou dívku.²⁸ Policie případ uzavřela jako přestupek proti občanskému soužití, protože se nepotvrdilo, že by se děti vzájemně ohrožovaly zbraněmi.²⁹

V červenci protestovalo několik desítek lidí před Úřadem vlády. Účastníci akce, kterou svolal David Mezei především pro Romy, vyjadřovali nesouhlas se současnou vládou a s přítomností ukrajinských uprchlíků v Česku. Mezi řečníky byl i Miroslav Tancoš, předseda Romské demokratické strany, která má pozastavenou činnost. Dále pak proruský aktivista Pavel Matějka nebo Denis Novák z Aliance kulatého stolu, který se před rokem účastnil sjezdu DSSS.³⁰ O den později se sešli lidé před Úřadem Vlády na demonstraci za rovnoprávnost, bezpečnost a proti měření dvojím metrem v souvislosti s incidenty, při kterých byli napadeni Romové. Demonstranti se ohradili proti proruským a antisystémovým aktivistům, kteří se chtěli k demonstraci připojit a přišli na dřívější akci svolanou Mezeiem.³¹

V Krupce na Teplicku demonstrovaly v červenci stovky lidí kvůli údajnému sexuálnímu obtěžování dětí cizinci na místním sídlišti. Demonstranti se vydali na policejní služebnu a vymezovali se proti lidem z Ukrajiny.³² Protiukrajinská hesla skandovali i Romové pochodující Brnem. Před ubytovnou, kde bydlí lidé z Ukrajiny, křičeli: „Ukrajina, pojdte ven! Pojdte, vy zmrdi!“ Incident prošetřuje policie a my jej registrujeme jako incident.³³

²⁸ https://romea.cz/cz/domaci/desitky-romu-poklidne-protestovaly-pred-policejni-stanici-v-prerove-a-pozadovaly-prosetreni-pripadu-napadeni-male-holcicky-policie-pripad-resi#google_vignette

²⁹ <https://romea.cz/cz/domaci/zadne-noze-ani-zbrane-prerovsky-incident-mezi-romskymi-a-ukrajinskym-detmi-byl-jen-slovni-konflikt-policie-ho-uzavrela-jako-prestupek>

³⁰ <https://romea.cz/cz/domaci/asi-70-lidi-se-seslo-na-demonstraci-davida-mezeie-pred-uradem-vlady-nesudte-romy-podle-extremisty-mezeie-vzkazal-po-demonstraci-majorite-jaroslav-miko>

³¹ <https://romea.cz/cz/domaci/romove-demonstrovali-pred-uradem-vlady-nejdrive-vyhnali-proruske-aktivisty-pak-kritizovali-vladu-za-dvoji-metr-a-neresení-situace-romu-pojdme-spolupracovat-vyzvali-nakonec-vladu>

³² <https://romea.cz/cz/domaci/zive-v-krupce-shromazdily-stovky-romu-volaji-po-vetsi-bezpecnosti-prisli-pred-policejni-stanici>

³³ https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-video-vylezte-ven-kriceli-brnensti-romove-pred-ubytovnou-ukrajincu-234296#dop_ab_variant=0&dop_source_zone_name=zpravy.sznhp.box&source=hp&seq_no=1&utm_campaign=abtest229_kontrolni_AA_SID_varB&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz

Ústecká pizzerie Zebra odmítla dovážet pizzu do ústecké městské části Mojžíř. Studenti z Gymnázia na Zatlance zareagovali vyhlášením sbírky na pizzu pro děti z této vyloučené lokality.³⁴

Podle výzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění vnímá 32 procent lidí soužití Romů a majority jako dobré, 63 procent ho pak vnímá jako špatné. Negativní hodnocení je nejnižší od roku 1997.³⁵

³⁴ <https://romea.cz/cz/domaci/posli-pizzu-do-mojzire-studenti-se-postavili-proti-nenavisti-a-poradaji-sbirku-a-symbolickou-hostinu-pro-deti-z-vyloucene-lokality>

³⁵ <https://romea.cz/cz/domaci/cvvm-souziti-s-romy-hodnoti-jako-dobre-32-procent-lidi-je-to-nejlepsi-vysledek-od-roku-1997>

Poznámky k metodologickým charakteristikám této zprávy

Případy popsané v kvartální zprávě jsou ty, které byly zaregistrovány zaměstnanci a zaměstnankyněmi organizace In IUSTITIA během terénní práce a vlastního monitoringu médií a internetu. Dále některé případy nahlásili sami poškození či svědci.

Předsudečná pohnutka je v této zprávě identifikována jako předběžná – expertní. In IUSTITIA se snaží incidenty, které byly zaznamenány jejími silami, ověřovat, a to zejména ve spolupráci s orgány činnými v trestním řízení. V kvartálních zprávách se nevyskytují incidenty, které In IUSTITIA přejímá z policejních statistik po uplynutí kalendářního roku do příslušných výročních zpráv o stavu předsudečného násilí v ČR. Z toho důvodu se údaje obsažené v kvartálních zprávách a výroční zprávě za daný rok budou nezbytně lišit.

S ohledem na interpretaci prezentovaných dat je třeba dále doplnit, že u kategorií typu škody, formy útoku a pohnutky platí, že incident mohl být charakterizován více než jedním znakem. Například jeden incident mohl být zaregistrován jako protiromský a protimuslimský zároveň. U některých případů naopak mohly být znaky neznámé nebo zatím neobjasněné. Proto je nutno k jejich interpretaci přistupovat opatrně.

Podrobněji je metodika monitorování předsudečného násilí zpracována ve výročních zprávách.

Neprošlo jazykovou korekturou.